

been developed. A diagnostic technique is proposed for determining the degree of manifestation of indicators of the formation of family values in children of middle preschool age. The results of the ascertaining stage of the research are presented, which proved the expediency of conducting further experimental work, namely formative (development and implementation of a modern system of plot-role-playing games) and control (confirmation of the effectiveness of the developed formative work system) experiments.

Key words: values, family values, children of middle preschool age, components, indicators, levels of formation of family values.

УДК 355:930.24:796.011.3-053.5

DOI <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.99.08>

Леус С. О.

ВІЙСЬКОВО-ІСТОРИЧНА РЕКОНСТРУКЦІЯ ЯК МЕТОДИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ У РЕЗУЛЬТАТАХ ОПИТУВАННЯ ВЧИТЕЛІВ

Військово-історична реконструкція є поширена у великих містах України: Київ, Львів, Харків, Одеса, Вінниця та інші. Враховуючи московське вторгнення в Україну, військово-історична реконструкція з 2008 року несла в собі патріотичне виховання, просвітницьку діяльність та підготовку її учасників до війни. На сьогодні велика частина реконструкторів приєдналася до сил оборони України.

При підготовці школярів до оборони України ми орієнтуємося на використання військово-історичної реконструкції, а саме військово-прикладних вправ, які у ній присутні.

Ми опитали вчителів трьох ключових предметів – історії України, захисту України та фізичної культури. Таке поєднання предметів зумовлено орієнтацією наукового дослідження на покращення фізичного виховання в школах, вирішення питання патріотичного виховання через призму історії України, а також питання підготовки молоді до оборони України.

Метою дослідження було представити результати відповідей про ставлення вчителів до військово-історичної реконструкції, та вплив цієї методики на фізичний розвиток учнів, патріотизм та підготовку молоді до оборони України.

Для проведення дослідження була розроблена анкета на онлайн платформі, яка була поширена по школах усієї України. Було використано соціологічні методи та методи математичної статистики при обробці даних.

Результати опитування вчителів засвідчили, що 99,3% респондентів погодилися з тим, що вивчення учнями історії українського війська є важливою. Про військово-історичну реконструкцію знають 47,2% опитаних вчителів. На думку 72% вчителів, військово-історична реконструкція через "живу історію", та реальне переживання подій минулого України, дозволить підвищити рівень патріотизму в школярів. Також вона посіла 3-тє місце серед методик за впливом на фізичний розвиток учнів. Близько 58% респондентів зацікавила методика використання військово-історичної реконструкції на уроках фізичного виховання.

Результати дослідження свідчать про підтримку вчителями використання військово-історичної реконструкції на уроках фізичної культури старшокласників.

Ключові слова: військово-історична реконструкція, патріотизм, фізична культура, старшокласники, історія України, захист України, методика, вчителі.

У 2024 році продовжується боротьба України з московитами і питання підготовки учнів до оборони України не втрачає актуальності. У школах існує профільний предмет «Захист України», який готує молодь до можливої участі у війні, є різноманітні методики, які додатково здійснюють таку підготовку. Ми запитали респондентів стосовно їхнього ставлення до цих методик та військово-історичної реконструкції також.

Опитавши вчителів трьох профільних предметів – фізичної культури, історії України та захисту України, ми отримали дані, щодо вище згаданих методик. Також вони дали оцінку методикам включно з методикою військово-історичної реконструкції, яка передбачає поєднання впливів трьох вище згаданих предметів.

Тему військово-історичної реконструкції в Україні розкрито здебільшого у туристичних цілях. За кордоном ми змогли відшукати лише інформацію про використання військово-історичної реконструкції на заняттях з історії чи у форматі відкритих занять. Двоє вчителів у США поєднали рухову активність на заняттях фізичного виховання з історією. Вони вирішили взяти за основу гру вибивали, а історичною тематикою – Війну за незалежність США [10].

Окрім цього, у Великій Британії у школі Talbot Heath також проводився урок присвячений Першій світовій війні. Учениці 4 і 5 класів отримати знання і практичний досвід про життя солдата в окопах Першої світової війни [8].

Щодо військово-патріотичного виховання молоді то в Україні цю тему активно розробляли такі автори як І. Бех [2], Бородай Е. [3], М. Зубалій, Ю. Красильник та В. Мірошніченко.

Кузора І.В., Коломоєць Г.А. розробили Варіативний модуль військово-патріотичного хортингу, оснований на військово-прикладних вправах і є у навчальній програмі рекомендованої міністерством освіти і науки України. Бородай Е. досліджував тему військово-прикладних видів спорту у процесі допризовної підготовки. Розробляв тему ефективного засобу формування прикладних навичок старшокласників.

Метою дослідження є оприлюднення результатів опитування вчителів, щодо їх ставлення до військово-історичної реконструкції та порівняння її з іншими військово-прикладними методиками.

Була розроблена анкета на онлайн платформі Google Форми. Доступ до неї був поширений через обласні департаменти освіти кожної області України. У свою чергу анкета поширювалася по закладах освіти – школах, а саме по профільних вчителів. Опитування було орієнтоване на вчителів: фізичної культури, історії та захисту України. Вибір зумовлений відповідно до дисертаційного дослідження про методику, яка повинна об'єднати у собі вище згадані навчальні дисципліни. Респондентам було представлено 48 питань, основні з яких представлено нижче.

Отже, було використано соціологічні методи: опитування (анкетування), а також методи математичної статистики. Останні були використані для обробки даних з Google Форми і були представлені у вигляді графіків та у вигляді таблиці Excel.

За сприяння обласних управлінь освіти з грудня 2023-го по лютий 2024-го року, було опитано вчителів з усіх куточків України. Це здійснювалось в межах теми науково-дослідної роботи «Використання засобів військово-історичної реконструкції на уроках фізичного виховання старшокласників» на базі Львівського державного університету імені Івана Боберського.

Було опитано 2119 респондентів із 21 області України. Така вибірка дозволила забезпечити достовірність результатів опитування з теми військово-історичної реконструкції.

На вашу думку, історія українського війська важлива для патріотичного виховання молоді?	
Так	1966, або 93,5%
Ні	16, або 0,8%
Важко відповісти	121, або 5,8%
Чи знаєте ви про військово-історичну реконструкцію, використання на ній різноманітного озброєння, бронетехніки, розгортання укріплених позицій?	
Так	998, або 47,2%
Ні	572, або 27,1%
Важко відповісти	544, або 25,7%
Чи військово-історична реконструкція через "живу історію" та реальне переживання подій минулого України дозволить підвищити рівень патріотизму в школярів?	
Так	1657, або 78,2%
Ні	62, або 2,9%
Важко відповісти	400, або 18,9%
Вкажіть, на вашу думку, у порядку спадання методики військово-прикладних вправ, які найкраще вплинуть на фізичний розвиток учнів.	
«Джура»	Найкраще
«Хортинг»	Краще
Військово-історична реконструкція	Середньо
«БАРС»	Малоймовірно
Шкільна програма	Не вплине
Чи вас зацікавила методика використання військово-історичної реконструкції на уроках фізичного виховання?	
Так	1231, або 58,1%
Ні	888, або 41,9%

1. У першому питанні ми спостерігаємо позитивну картину світогляду респондентів. Адже під час повномасштабної війни з московією історія українських військових формувань є вкрай важливою. Бувають випадки, що молодь знає лише поверхнево про збройні сили нашої держави з 1991-го року, про козаків та про князівську дружину періоду Русі. І в цьому випадку молоддю дуже легко маніпулювати, адже чіткої, логічної картини формування українського війська в них – не має. Відповідно і відчуття давності та традиції української армії їм просто не відома, а це сильно впливає на мотивацію української молоді ставати на захист держави та наслідувати захисників української соборності минулого.

Щодо відповідей «Ні» – ми можемо припустити, що це статистична похибка, адже відповідей менше 1 відсотка.

Це питання перевірялося контрольним питанням. Відповідь «Ні» зменшилася на 1 позицію, а переглядаючи відповіді детальніше, значимо, що повторив відповідь «Ні» лише один респондент, інші – змінили свою відповідь з «Так» на «Ні», або з «Ні» на «Так».

2. Лише половина респондентів відповіла, що знають про військово-історичну реконструкцію. Дані відповіді дають нам зрозуміти, що військово-історична реконструкція не достатньо поширена в Україні та представлена окремими осередками, в більшості – по великих містах. Лише половина респондентів розуміла в наступних питаннях, про що мова, тому при аналізі опираємося на відповіді до даного питання.

Не популярність знань про реконструкцію може бути спричинено не лише зацікавленням людей, але й також державною політикою, оскільки влада не була зацікавлена в таких заходах і такі заходи часто залишалися місцевою ініціативою.

3. Більше третини респондентів відповіли «Так», погодилися з твердженням про те, що наслідуючи історичних прототипів, проживаючи події минулого України – школярі на собі відчують в яких умовах і якими засобами українці виборювали свою незалежність. Для учнів це чудова можливість поринути в минуле не через підручник, а безпосередньо через виконання завдань та створеної атмосфери. Асоціюючи себе захисниками України минулого, учні відчують тяглість поколінь та споконвічну традицію українського війська української держави.

4. Респондентам було запропоновано обрати в порядку спадання подані методики. Розподіл місць було здійснено завдяки математичному розрахунку різниці голосів. Таким чином шкільна програма посіла останнє місце через більшу кількість голосів. Хоча на набрала багато голосів борючись за перше місце. Дивлячись на таблицю ми бачимо, що відповіді є різнопланові. Проте, на думку авторів, шкільна програма найкраще впливає на фізичний розвиток учнів, тому що «Джура» не може замінити все те, що враховано при складанні програми предмету «фізичного виховання». Загалом фізичний вплив у «Джурі» носить не основний, а додатковий характер, тому його вплив локальний. Також додамо, що цього року вже є складена нова шкільна програма фізичної культури, а також Захисту України, яка враховує досвід війни і підготовки молоді до захисту держави.

Щодо «Хортингу», то поруч з «не шкільними» методиками, він посідає друге місце, рухливість на його заняттях пов'язує динамічні та статичні навантаження. Щодо військово-історичної реконструкції, то її вплив ми лише досліджуємо, тому вчителі, яких ми опитували могли відповідати лише зі своїх здогадок. «Барс» через свою не популярність посів відповідне 4 місце.

5. Питання зацікавленості методикою реконструкції, показало перспективи впровадження методики в школах. Отже, ми бачимо, що лише половина вчителів зацікавилася даною методикою. Причинами таких відповідей, на нашу думку, можуть бути небажання вводити, щось нове в процес навчання не будучи вмотивованими фінансово; відсутність уявлення про військово-історичну реконструкцію, або про те як її використання в школі, в тому числі фінансово це забезпечити.

Можливо це пов'язано знову ж таки з малою кількістю інформації про саму методику та достатнє фінансове чи матеріальне забезпечення таких занять. Додамо що в попередніх питаннях респонденти відмічали, що мало знають військово-історичну реконструкцію.

Висновки. Онлайн опитування вчителів з усієї України допомогло дослідити питання ставлення вчителів до військово-історичної реконструкції та визначити потенціал цієї методики у її впровадженні.

Використана література:

1. Зануритися в минуле : Що таке історичні реконструкції й кому вони потрібні – новини Вінниці. *www.depo.ua* : URL : <https://vn.depo.ua/ukr/vn/zanuritisya-v-minule-shcho-take-istorichni-rekonstruktsii-y-komu-voni-potribni-202101291277963>
2. Бех І. Д., Канішевська Л. В., Малиношевський Р. В. Стратегія військово-патріотичного виховання дітей та молоді в системі освіти України : Реалії та орієнтовні позиції. *Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine*. 2023. №5(2). С. 1–7.
3. Канішевська Л. В. Вивчення готовності вчителів до реалізації проблеми військово-патріотичного виховання старшокласників. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 2024. 3К 176. С. 233–237.
4. Канішевська Л. В. До питання військово-патріотичного виховання старшокласників в умовах воєнного стану : Організація та результати всеукраїнського опитування. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 2 (30).
5. Леус С. О. Методика використання військово-історичної реконструкції на уроках фізичної культури. *The 5th International Scientific and Practical Conference "Perspectives of World Science and Education"*. 2020. С. 538–540.
6. Andres A., Leus S., Maksymyak V., & Bulatov O. Military historical reconstruction as a tool of patriotic physical education. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture (Physical Culture and Sports)*. 2023. № 5(165). С. 11–13.
7. Borodai E. Militaryapplied sports as effective means of development of motility of movements and formation of applied skills of high school student in the process of preconscription training. *Pedagogical Sciences*. 2020. № 75–76. С. 44–49.
8. Тумчык М., & Kasich, N. Ensuring unity of physical and military-patriotic education of high school students in the process of physical culture and health-improving activities. *Theoretical and Methodical Problems of Children and Youth Education*. 2023. № 27 (2). С. 200–211.
9. Upper 4 experience world war one interdisciplinary lesson – talbot heath. *Talbot Heath* : URL : <https://www.talbotheath.org/upper-4-experience-world-war-one-interdisciplinary-lessons/>
10. US history and PE collaboration activity. *Highfivehistory* : URL: <https://highfivehistory.com/2016/10/07/us-history-and-pe-collaboration-activity/>

References:

1. Zanurytisia v mynule : Shcho take istorychni rekonstruktsii y komu vony potribni – novyny Vinnytsi. [Immerse yourself in the past : What are historical reenactments and who needs them – Vinnytsia news]. www.depo.ua. URL : <https://vn.depo.ua/ukr/vn/zanuritisya-v-minule-shcho-take-istorichni-rekonstruktsii-y-komu-voni-potribni-202101291277963> [in Ukrainian].
2. Bekh I. D., Kanishevska L. V., & Malynoshovskyi R. V. (2023) Stratehiia viiskovo-patriotychnoho vykhovannia ditei ta molodi v systemi osvity ukrainy : Realii ta oriantovni pozysii. [Strategy of Military-Patriotic Education for Children and Youth in the Educational System of Ukraine : Realities and Guiding Positions]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy* 5(2). 1–7 s. [in Ukrainian].
3. Kanishevska L. V. (2024) Vyvchennia hotovnosti vchyteliv do realizatsii problemy viiskovo-patriotychnoho vykhovannia starshoklasnykiv. [Study of Teachers' Readiness to Implement the Problem of Military-Patriotic Education of High School Students: Organization and Results of a Nationwide Survey.]. Kyiv. S. 233–237 s. [in Ukrainian].
4. Kanishevska L. (2024) Do pytannia viiskovo-patriotychnoho vykhovannia starshoklasnykiv v umovakh voiennoho stanu: Orhanizatsiia ta rezultaty vseukrainskoho opytuvanniam. [On the Issue of Military-Patriotic Education of High School Students Under Martial Law Conditions: Organization and Results of a Nationwide Survey]. Kyiv, 544–552 s. [in Ukrainian].
5. Leus S. O. (2020) Metodyka vykorystannia viiskovo-istorychnoi rekonstruktsii na urokakh fizychnoi kultury. [Methodology for Using Military-Historical Reconstruction in Physical Education Classes]. Osaka. S. 538–540 [in Ukrainian].
6. Andres A., Leus S., Maksymyak V., & Bulatov O. (2023). Military historical reconstruction as a tool of patriotic physical education. [Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University]. Kyiv. S. 11–13.
7. Borodai E. (2020) Viiskovoprykladni vydy sportu yak efektyvni zasoby rozvytku rukhovyykh yakosti ta formuvannia prykladnykh navychok starshoklasnykiv u protsesi dopryzovnoi pidhotovky. [Militaryapplied sports as effective means of development of motility of movements and formation of applied skills of high school student in the process of precription training]. Poltava. S. 44–49 [in Ukrainian].
8. Tymchyk, M., & Kasich, N. (2023) Ensuring Unity of Physical and Military-Patriotic Education of High School Students in the Process of Physical Culture and Health-Improving Activities. Kyiv, 2000. 211 s.
9. Upper 4 experience World War one interdisciplinary lesson – talbot heath. Talbot Heath. URL : <https://www.talbotheath.org/upper-4-experience-world-war-one-interdisciplinary-lessons/>
10. US history and PE collaboration activity. URL : <https://highfivehistory.com/2016/10/07/us-history-and-pe-collaboration-activity/>

Leus S. Military-historical reenactment as a methodology for physical education of high school students from the perspective of teachers

Military-historical reenactment is widespread in major cities of Ukraine: Kyiv, Lviv, Kharkiv, Odesa, Vinnytsia, and others. Considering the geopolitical changes that have taken place in Ukraine and its neighboring countries, military-historical reenactment has carried patriotic education, enlightenment activities, and prepared its participants for war. Currently, reenactments are not conducted in Ukraine due to the full-scale invasion by Moscow, and a significant portion of reenactors have joined the Ukrainian defense forces. Therefore, we now have an acute need for patriotic and military education for society, especially the youth.

Regarding the preparation of students for the defense of Ukraine, our study focuses on the use of military-historical reenactment, specifically the military-applied exercises present in it. We developed a methodology, identifying key exercises that children can perform during physical education classes. We emphasize that we consider the application of reenactment as a module within the physical education curriculum for senior classes.

Based on this, we developed an online survey to gather information from teachers regarding the implementation of this methodology in schools. We surveyed teachers of three key subjects: Ukrainian history, defense of Ukraine, and physical education. This combination of subjects is driven by the scientific study's focus on improving physical education in schools, addressing patriotic education through the lens of Ukraine's history and the struggle of the Ukrainian people, and preparing the youth for the defense of Ukraine.

The purpose of the study was to present the results of respondents' answers, which provided information on teachers' attitudes towards military-historical reenactment and the impact of this methodology on the physical development of students, patriotism, and the preparation of youth for the defense of Ukraine.

To conduct the study, a questionnaire was developed on an online platform. Access to the questionnaire was distributed through appeal letters from the education departments of each region of Ukraine, which were then disseminated to educational institutions – schools. Thus, sociological methods and mathematical statistics were used in data processing.

The survey results indicated that 99.3% of the teachers agreed on the importance of students learning about the history of the Ukrainian military. Military-historical reenactment is known by 47.2% of the surveyed teachers. According to 72% of the teachers, military-historical reenactment, through "living history" and the real experience of past events in Ukraine, can significantly increase the level of patriotism among students. Additionally, military-historical reenactment ranked third among methodologies in terms of its impact on students' physical development. Approximately 58% of the respondents expressed interest in incorporating military-historical reenactment into physical education lessons.

The results of the study indicate strong support from teachers for the use of military-historical reenactment in physical education lessons for high school students.

Key words: *Military-historical reenactment, patriotism, physical education, high school students, history of Ukraine, defense of Ukraine, methodology, teachers.*